

T Ü N D É R K E R T

- Itt tanulta meg az á-t... -

Kalendárium

- A jelnyelvről

Zöld mozaik

- A nagy fakopáncs

Mese

- Versek a tanévkezdésről

Ügyeskedj!

- Gondolkozz! Oldd meg!

Barangolás

- Honismereti rejtvény

Egészség-ábécé

- A helyes ceruzafogás

Kedves Olvasó!

Szeptember 24-én a **Hallássérültek Világnapja** lesz. Biztosan te is láttál már jelbeszéddel kommunikáló embereket az utcán. A siketek és nagyothallók egymás között és a hallókkal történő beszélgetésük során használják a jelnyelvet. Ezt a nyelvet úgy lehet meghatározni, mint egy gesztusokon alapuló, vizuális típusú párbeszédet. Alkalmazása során a jelölő egy fogalomra, olykor egy egész mondatra egy globális jelet használ.

A jelnyelv is – mint minden nyelv – a gondolatok és érzések közvetítője, és a kommunikáció eszköze. Sajátos egyéni szerkezet, nyelvtana van, mely eltérő a beszélt nyelvekétől, de azokkal egyenértékű.

Fontos tudni, a jelnyelv nem nemzetközi, minden országnak saját, nemzeti nyelve van, bár szerkezetileg hasonlítanak egymásra.

Beszélhetünk még az „ujjábécéről” is, mely a kézfejjel, illetve a kéz ujjáival kivitelezett 1 hang = 1 jel alapú jelrendszer. Kizárólag akkor használják, amikor egy adott fogalomnak nincs önálló globális jele. Előnye, hogy pontos információt nyújt, hátránya, hogy nagyon lassú.

Hazánkban 1995-ben kezdődött el a magyar jelnyelv kutatása. Mivel a jelnyelv a siket emberek elsődleges nyelve – ez az ő anyanyelvük –, így lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy a hivatalos helyeken ezen a nyelven szólalhassanak meg. Finnországban, Svédországban és Szlovákiában erre a hal-

lássérült személyeknek már módjuk van. A hazai gyakorlatnak is előbb-utóbb meg kell tennie ez irányba a pozitív lépéseket. Bízunk benne.

(Forrás: Litavec Anna: Ismeretek a hallássérültekről /SINOSZ kézirata/)

Márti

Vallási ünnepek:

szeptember 3.: Nagy Szent Gergely emléknapja

szeptember 5.: Boldog Kalkuttai Teréz Anya emlékezete

szeptember 8.: Kisboldogasszony ünnepe

szeptember 14.: Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepe

szeptember 21.: Máté apostol emlékezete

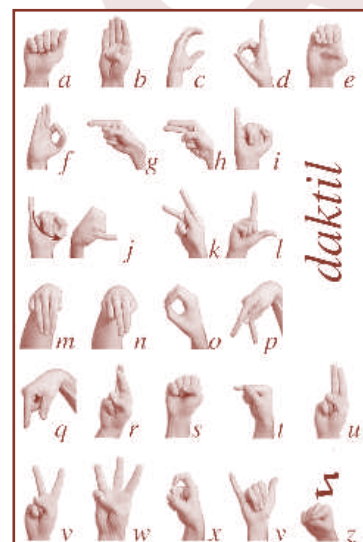
Jeles napok:

szeptember 18.: Rokkantak Napja

szeptember 20.: Gyermek Világnapja
Takarítási Világnap

szeptember 21.: A Magyar Dráma Napja

szeptember 24.: Hallássérültek Világnapja

A nagy fakopáncs

A nagy fakopáncs a leggyakoribb hazai harkályfajunk. Hazánkban védett madárfaj. Tollazata feketével és fehérrel tarkított, a farkfedőin piros színű, homloka világos vörhenyesbarna, fejtetője fekete, a hím tarkóján piros folt van. Háta fekete, vállai fehérek, evezői feketék, sűrűn elhelyezkedő foltokkal. Torka és egész alsóteste fehér, barnás árnyalattal, az alsó farkfedők és a lágyéktollak pirosak. Farktollai feketék, a két szélső pár túlnyomóan fehér foltos.

Hím és tojó hasonló színezetű, kivéve a piros tarkófoltot. A fiókák fejtetője az első vedlésig piros. Csőre kemény, vésőszerű. A fakopáncsok nyelve vékony és messze kiölthető, vége szigonyos, alkalmas arra, hogy a legfőbb táplálékukat: rovarokat, rovarlárvákat vele felszúrják és a fakéregben lévő járataikból kihúzzák, így a fákat megszabadítsák a férgectől (ami erdészeti szempontból igen hasznos). Úgyesen kúsznak a fák törzsén, ekkor erős, merev, kihégyezett tollakból álló farkukra támaszkodnak. Kúszólábai vannak, amelyeken két ujj előre, kettő pedig hátrafelé áll, mindegyik végén erős, görbe karmokkal.

Fák függőleges törzsén és ágain úgyesen, gyorsan kúsznak. Többnyire természetes faodvakban vagy maguk által kiácsolt költőüregekben fészkelnek. Fiókáik fészekülők.

Csaknem minden tevékenységük a fákhöz köti a harkályféléket. A legtöbb fán élő madár a lombkorona lakója, a harkályok viszont a fatörzset foglalták el.

Lekerekített szárnyukkal jellegzetes hullámvonalban repülnek.

Tavasszal, fészekrakás idején száraz fák ágain „dobolnak“, ekkor alakulnak ki a párok. Dobolásukat messziről hallhatjuk. A fakopáncsok jól rezonáló ágvégeket, ágcsonkokat választanak a doboláshoz. Lakott területeken bizonyos egyedek felfedezték a városi parkok fém lámpatesteit, villámhárítókat, az ezeken való kopogtatásuk hangja nyilván eltér a megszokottól.

A nagy fakopáncsok odúlakó madarak, korhadásnak indult törzsekben készíthetnek költőüreget. Egy pár csak egyszer költ. Az odú elkészítésében mindkét madár tevékenyen részt vesz, bár a belső munkákat inkább a hímek végzik. Az odút a fa törzsében, vagy vastagabb ágban alakítják ki. A tojó az odú csupasz aljára rakja tojásait, szám szerint általában hatot. A fiókák mintegy három hét alatt kelnek ki. Mindkét szülő eteti őket. Az odú elhagyása után még néhány hétig a szülők gondozzák őket, aztán szétszéled a család.

A nagy fakopáncsok állandó madarak, télen is itt maradnak. Ősszel és télen magvakat, csonthéjas gyümölcsöket, makkot, tobozokban megbúvó fenyőmagokat és más terméseket is fogyasztanak, s a fák minden zegét-zugát átkutatják táplálék után, mert ilyenkor a rovarok elrejtőznek a hideg elől. Ágvillába, kéregrepedésbe szorítva rögzítik a termést, és ott törik fel a kemény burkot, hogy hozzájussanak a tápláló maghoz.

A tél végére egy-egy alkalmas ágvilla alatt többtucatnyi toboz is összegyűlik. Ezeket a helyeket az erdészek harkályműhelynek nevezik. A nagy fakopáncs télen gyakran felkeresi a madáretetőket, és szemezget a napraforgómagból. Sikeres telelését segíthetjük madáretetőinkkel, de azzal segítünk leginkább, ha megőrizzük az idős, odúkat rejtő, korhadó törzsű fákat.

Felhasznált irodalom:

Schmidt Egon: Madárlexikon, Anno Kiadó, 2000.

Kelemen Attila: Madaras Könyv, Kriterion Kiadó, 1978.

Schmidt Egon, Bécsy László: Magyarország legszebb madarai
www.sulinet.hu; www.fotozona.hu; www.mme-monitoring.hu

V. Zsuzsa

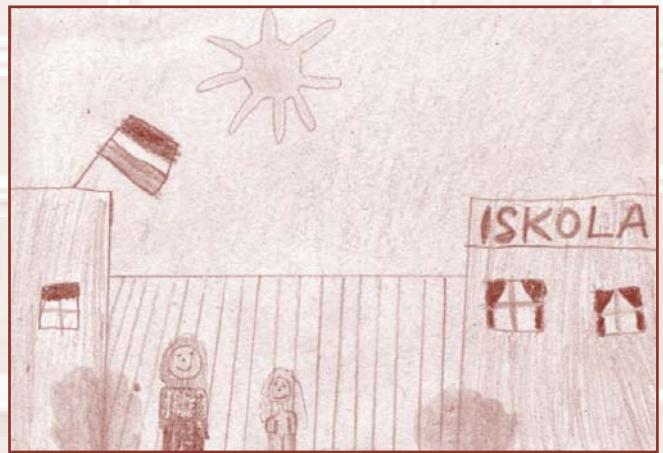
AGNYIJA BARTO
Első nap az iskolában

Mennyi, mennyi érdekesség,
mennyi, mennyi izgalom!
A tanító néni belép,
fel kell állni? Nem tudom.
Hogy nyílik fel szépen, csendben
a pad fényes fedele?
Ha felállok, mit kell tennem,
hogy ne csapjak zajt vele?
„A táblához gyere ki csak!” –
szól a néni, s kimegyek,
a kezembe krétát is ad,
a krétával mit tegyek?
Megtanít ő türelemmel,
hogy kell húzni vonalat,
s hogy a táblát tenyeremmel
letörölni nem szabad.
Mennyi lány van itt! Lassacskán
tudom mindnek a nevét:
négy Annácska van meg aztán
Sárikák és Erzsikék,
Első nap az iskolában,
padban ülök, figyelek,
nem moccanom fejem, lábam –
nagy dolog ez, gyerekek!

(Képes Géza fordítása)

Király Domca, 7 éves

Fodor Réka, 7 éves

GYURKOVICS TIBOR
Iskola-nyitogató

Iskola, iskola,
ki a csoda
jár oda?
A takács, a kovács,
a kőműves meg az ács,
a kardjával odajár
kese lovon a huszár!

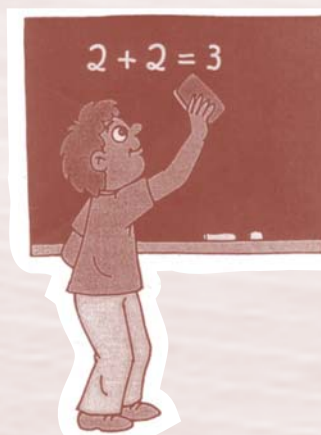
Itt tanulta meg az á-t
és a matematikát,
itt tanulta meg az ó-t,
mennyi szálat fon a pók.
Itt tanulta meg az í-t,
hogy a rózsza kivirít,
hogyan írja le az ú-t,
s a Dunántúl csupa púp,
pörögtek az ő-k, az ú-k,
mint a fényes köszörűk.

Itt kezdte a hóember,
jaj, de szép a december!

itt sütötte meg a pék
a legelső kenyerét,
itt tanulta meg a csősz,
mikor sárgul meg az ősz,
minden ember itt tanulta
meg, hogy mennyit ér a
munka,
é-t is, b-t is, c-t is,
itt tanuló é én is!

Kinyújtom a kezemet,
ha ugyan elérem
a kilincset s bemegyek
pirosan, fehéren,
körülöttem karikában
kürtös-fürtös kobakok,
itt tanult meg a halász is
készíteni csónakot,
itt tanulta meg az á-t
és a matematikát,
itt tanulta meg az ó-t,
hogyan kötik a csomót,
meg a d-t, meg a t-t,
emberek becsületét!

1. Keresd meg a különbséget a két kép között! Karikázd be őket!

2. Melyik gyerek jut el az iskolába? Keresd meg!

3. Karikázd be azokat a képeket, melyek az iskolához kapcsolódnak.

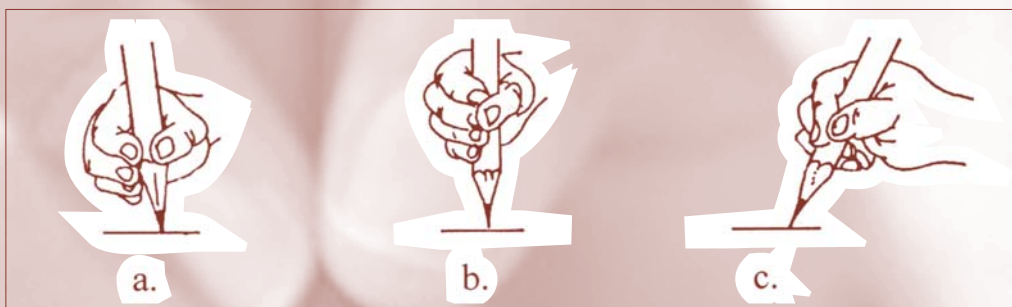

Egészség-ábécé

Kezdődik az iskola – a helyes ceruzafogás –

Írás közben próbáld lazán, könnyedén tartani a ceruzát.

Szerinted melyik rajz mutatja a helyes ceruzafogást? Karikázd be a betűjelét!

Ha úgy érzed, hogy a sok írástól elfárad a kezed, akkor érdemes kipróbálnod az alábbi kéztornát, mely a kézizmok erősítését szolgálja.

1. Az ujjak le-föl mozgatása. 2. A kézfej le-föl mozgatása. 3. Csuklókörzés. 4. A könyök le-föl mozgatása.

Gyerekszemmel

1. Itt a szeptember! Újra itt az iskolaidő!

– Ó, ne is mondd! Már megint itt a suli időszaka! A tanulásnak is eljött az ideje. Már megint! Pedig olyan jó volt a nyári szünet... Nyaralás, haverok, szórakozás. Végre eljutottam a tengerhez is! Bár a családdal, de így is jó volt és szép.

2. Milyen az új iskolád, az új osztálytársak?

– A suli elég tűrhető. Bár még nem szoktam meg eléggé. A tanárokat még nem ismerem. De az irodalomtanár, aki egyébként az osztályfőnököm, elég rendes.

Na jó, tudom, hogy még csak egy kis idő telt el, tényleg remélem, hogy jól összeszokik

majd az osztály. És lesz innen a suliból is egy-két jó haverom. Meg ami még vigasztal: vannak jó csajok az osztályban, főleg a Nóra, ő tényleg egy bombázó.

3. Jársz-e sportolni?

– Igen. Imádom a focit. A suliban is van edzés heti egy alkalommal. Úgy tűnik, elég jó kis csapat állt össze. Majd versenyezni fogunk más iskolák ellen. Remélem, mi nyerünk, és az összes kupát elhozzuk majd mindenholnan.

Zsani

Kedves Gyerekek!

Egy újabb rejtvénytársaságra hívunk benneteket!

Szeretnénk, ha barangolnátok velünk Magyarországon, s megfejtenétek a havonta jelentkező rejtvényeket! Aki beküldi nekünk a megfejtéseket, jutalomban részesülnek a rejtvénytársaság végén!

Megfejtéseiteket az alábbi címre várjuk:

Magyar Máltai Szeretetszolgálat Hangyaboly program

1033 Budapest, Miklós utca 32.

1. feladat

Döntsd el, hogy igazak vagy hamisak az alábbi állítások! Karikázd be a megfelelő betűt az állítás mellett! Ha helyesen karikázol, akkor függőlegesen egy tárgy nevét kapod megfejtésül. Írjátok meg azt is, hogy mire használták azt a tárgyat! Le is rajzolhatjátok!

	Igaz	Hamis
A Vértesszőlősön talált előembert Samunak hívják.	T	F
Magyarország területén soha nem éltek dinoszauruszok.	U	A
Magyarországon van olyan település, aminek Lókút a neve.	R	M
Magyarországon már nem bányásznak aranyat.	S	U
A húszforinton az ibolya képe látható.	L	O
A Margitszigetet régen Mókusok szigetének is nevezték.	Y	L
Magyarországon esszük a legtöbb édesvízi halat Európában.	A	Y

Információk

LAJOS U.:

Buborék játszóház: keddenként 9.30-tól 11.00-ig

(Pszichológus és gyógypedagógus vezetésével.)

HUSZTI ÚT:

A játszótér születésnapja: szeptember 9. (szombat)

Egész napos kirándulás (a NOÉ Állatmenhelyre): szeptember 16. (szombat)

KERÉK U.:

Aprók táncháza: szeptember 13. (szerda) 17.00-tól

Egész napos kirándulás (a NOÉ Állatmenhelyre): szeptember 16. (szombat)

ZEMPLEÉN U.:

Kézműves foglalkozás: szeptember 2., 9., 16., 30. (szombatonként) 15.00-tól

Szoptatós baba-mama klub: szeptember 19. (kedd) 9.30-tól 11.00-ig

Repülőhajtogatás: szeptember 17. (vasárnap) 16.30-tól

A játszótér születésnapja: szeptember 24. (vasárnap)

GYŰRŰ U.:

Kézműves foglalkozás: szeptember 4., 11., 18., 25. (hétfőnként) 15.00-tól

Pingpongbajnokság: szeptember 16. (szombat) 14.00-tól

Unobajnokság: szeptember 23. (szombat) 15.00-tól

SILVANUS SÉTÁNY:

Kézműves foglalkozás: hétfőnként, péntekenként 16.00-tól

Énekes-mondóka foglalkozás: keddenként, csütörtökönként 10.30-tól

Diavetítés: szerdánként 17.00-tól

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

Kiadja a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Közép-Magyarországi Régiója

Szerkesztő: Till Csaba ■ A lapot irták: Král Zsuzsa, Mészáros Márta, Tarodiné Kardos Ágnes, Varga Zsuzsanna, Zsóri Anikó
■ Tördelő: Farkas Péter ■ Felelős kiadó: Győri-Dani Lajos ■ A NYOMDAI MUNKÁKAT A FOLPRINT GYORSNYOMDA VÉGEZTE

Levelezési cím: 1033 Budapest 111. ker., Miklós u. 32.
Telefon: 388 - 87 - 60, 388 - 89 - 20
Fax: 368 - 42 - 83
E - mail: tunde kert@mmszbp.hu
Website: <http://www.mmszbp.hu>

Kedves Gyerekek!

A múlt havi királynő mellé most a királyfit készíthetitek el.
Színezzétek ki a bábót, vágjátok ki és Milton-kapoccsal szereljétek össze!

Jó munkát!

Zsuzsa

